

درس اول

هدف زندگی

واژگان کلیدی

هدف خلقت	هدف‌های اصلی و فرعی	برترین هدف	یک تیر و دو نشان
-------------	------------------------	------------	---------------------

درس‌نامه

مقدمه

«... در عالم یک چیز است که آن فراموش کردنی نیست (منظور هدف اصلی زندگی است). اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست و اگر جمله را به جا آری و فراموش نکنی و آن را فراموش کنی، هیچ نکرده باشی؛ همچنان که پادشاهی تو را به ده فرستاده برای کار معین، تو رفتی و صد کار دیگر گزاردی، چون آن کار را که برای آن رفته بودی نگزاردی، گویی که هیچ نگزاردی. پس آدمی در این عالم برای کاری آمده است و مقصود آن است، (هدف نهایی انسان) چون آن نمی‌گزارد، پس هیچ نکرده باشد. (اگر به آن حرف نرسد، عمرش تلف شده و هیچ کاری نکرده است.)»

اگر تو گویی اگرچه آن کاری که خدا مرا برای آن آفریده نمی‌کنم در عوض، چندین کار دیگر انجام می‌دهم، گویم آدمی را برای آن کارهای دیگر نیافریده‌اند. همچنان باشد که تو شمشیر جواهرنشانی که قیمت نتوان بر آن گذاشت- و تنها در خزائن ملوک از آن بتوان یافت- آورده باشی و آن را ساطور گوشت گندیده‌ای کنی و یا دیگ زرین را بیاوری و در آن شلغم بپزی و بگویی که من اینها را معطل نگذاشته و به کار گرفته‌ام! جای افسوس و خنده نباشد؟

«حق تعالی نیز تو را ارزش بسیار داده است. پس ببین که برای چه تو را خلق کرده و برای چه کار فرستاد.» (ضرورت شناخت هدف اصلی زندگی)

پرسش

آیا تاکنون با خود اندیشیده‌اید که ما «انسان‌ها» برای چه آفریده شده‌ایم و «هدف» از زندگی ما در این جهان چیست؟

جهان همد

در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد. (پرسه!) زیرا خالق آن‌ها خدایی حکیم است؛ یعنی خدایی که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد.

قرآن کریم در آیات گوناگون بر این نکته تأکید می‌کند و آفرینش جهان را «حق» می‌داند و از آن جمله می‌فرماید:

(و ما خلقنا السموات و الارض و ما بینهما لاعبین ما خلقناهما آلا بالحق)

آیات ۳۸ و ۳۹ سوره دخان

ترجمه آیات: ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌ها است را به بازیچه نیافریدیم، آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: هدفمندی جهان آفرینش

- این آیه به هدفمندی، ثمربخشی و حکیمانه بودن خلقت جهان اشاره می‌کند «ما خلقناهما آلا بالحق» و بازیچه و بیهوده بودن را از آفرینش آن سلب می‌کند. «ما بینهما لاعبین»
- حق بودن به معنای هدفمندی جهان خلقت است: «ما خلقناهما آلا بالحق»
- جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی بر اساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان، گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.

مطابقت معنایی:

با آیه «فَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنْتُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ» از نظر تأکید «بر حکمت الهی» و سلب «بیهودگی و عبث» بودن از خلقت جهان آفرینش، ارتباط مفهومی دارد. (درس ۴)

با عبارت: «در عالم یک چیز فراموش کردنی نیست و اگر همه را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست»، از آن جهت که به اهمیت موضوع شناخت هدف اصلی و رسیدن به آن سخن گفته است، ارتباط مفهومی دارد.

۱- حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای هدفدار بودن خلقت آن‌هاست.

۲- این آیات به خوبی دلالت بر این دارند که جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی بر اساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان، گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.

هدفمندی در آفرینش انسان‌ها

انسان نیز مانند سایر موجودات، از این قاعده کلی (یعنی آفرینش حکیمانه و هدفمند) جدا نیست و قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است. هدفی که گام نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است. [علت] از این رو، حضرت علی (ع) هرگاه که مردم را موعظه می‌کرد، معمولاً سخن خود را با این عبارات آغاز می‌کرد [معلول و نتیجه]:

«ای مردم... هیچ کس بی‌بهره آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهُو کند و او را به خود وا نگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.»

پیام حدیث: در کلام حضرت علی (ع) بیهودگی و لهُو بودن از آفرینش انسان سلب شده است و این حدیث با آیه «ما خلقنا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِیْن...» در ارتباط است.

البته میان هدف انسان و موجوداتی هم‌چون حیوانات و گیاهان، تفاوت‌هایی وجود دارد. این تفاوت‌ها به ویژگی‌های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات باز می‌گردد.

تفاوت‌های هدف انسان با سایر موجودات

اولین تفاوت:	انسان: خود باید هدف خلقت خود را: ① بشناسد، ② انتخاب کند و ③ به سوی آن گام بردارد. گیاهان: به صورت طبیعی مثل دانه گندم و حیوانات: به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.
دومین تفاوت:	انسان: دارای مجموعه‌ای فراوان از استعدادها و معنوی است. به همین دلیل به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن، استعدادهای گوناگون خویش را به کمال برساند. حیوانات و گیاهان: استعدادهای محدود مادی دارند.
سومین تفاوت:	انسان: دارای روحیه‌ای بی‌نهایت طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. این انسان بی‌نهایت‌طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است؛ هدف‌هایی پایان ناپذیر و تمام نشدنی. حیوانات و گیاهان: هدف‌های محدودی دارند و وقتی به سر حدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند، چنان‌که گویی راهشان پایان یافته است.

تفاوت در انتخاب هدف

با نگاه به دنیای انسان‌ها با اختلاف‌های زیادی در انتخاب هدف‌ها مواجه می‌شویم:

چنان اختلافی در هدف‌ها وجود دارد که ابتدا سردرگم می‌شویم که به راستی کدام انتخاب درست و هم‌سو با میل بی‌نهایت طلب انسان و استعدادهای فراوان مادی و معنوی اوست و کدام‌یک این گونه نیست؟

کسانی به دنبال پول و ثروت‌اند، برخی دل به کشف اسرار جهان سپرده‌اند، برخی به دنبال جاه و مقام‌اند، دسته‌ای خدمت به خلق را سرلوحه زندگی خود قرار داده‌اند، گروهی به هنرمندی و نقش‌آفرینی در عرصه‌های هنری می‌اندیشند، گروهی در آرزوی قهرمانی در ورزش پیوسته می‌کوشند و ...

منشأ این اختلاف‌ها در انتخاب هدف چیست؟

پاسخ: ریشه و دلیل این تفاوت‌ها، اختلاف در دیدگاه‌ها و بینش‌های افراد است.

هرکس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود:

- اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت‌طلب او را سیراب کند و پاسخ‌گوی استعدادهای گوناگونش باشد (در نتیجه) می‌کوشد به دیگران کمک کند.

کسی هم که فکر می‌کند با داشتن شهرت می‌تواند به این نتایج برسد، (در نتیجه) همه زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد. پس این اختلاف‌ها ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان‌ها دارد.

معیارهای انتخاب هدف‌های اصلی

با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه انسان‌ها [علت]، برای این که بتوانیم با نگاهی درست، هدف‌های خود را انتخاب کنیم، نیازمند معیار و ملاک هستیم [معلول]؛ معیاری که بتوانیم به وسیله آن، هدف‌های همسو با الف- میل بی‌نهایت طلب و ب- استعدادهای متنوع انسان را مشخص کنیم. بدین وسیله، هدف‌های زندگی را به درستی بر خواهیم گزید و عمر خود را برای رسیدن به آن‌ها صرف خواهیم کرد.

خدای رحیم و مهربان از همه به ما مهربان‌تر و از خود ما به نیازهای ما آگاه‌تر است، در این مورد:

الف- ما را هدایت و راهنمایی کرده و معیار انتخاب هدف را مشخص فرموده است.

ب- همچنین آثار و نتایج آن‌ها را نیز یادآور شده است.

تدبیر

برای رسیدن به معیارهای انتخاب هدف، در ترجمه آیات تدبیر کنید و با تأمل در آن‌ها و ارتباط دادن آن‌ها به یکدیگر، پیام‌ها را تکمیل کنید و آیاتی را که این پیام‌ها از آن‌ها استخراج می‌شوند، مشخص نمایید.

ترجمه آیه: آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: نتیجه دنیاطلبی مطلق، خواری و سرافکندگی در دوزخ

- 1- دنیاطلبی و میل به دنیای زودگذر اگر موجب غفلت از آخرت شود مذموم (سرزنش شده) است.
- 2- در دنیا، همه‌ی انسان‌ها به تمام آرزوهایشان نمی‌رسند و خداوند میزان و اندازه‌دستیابی به خواسته‌ها را تعیین می‌کند. (آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هر کس اراده کنیم می‌دهیم).
- 3- برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخ‌گوی برخی از استعدادهای مادی ما هستند.
- 4- اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.

ترجمه آیه: بعضی از مردم می‌گویند: خداوند! ما در دنیا نیکی عطا کن. ولی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارند.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: توجه صرف به دنیا، موجب بی‌بهرگی در آخرت

- 1- بعضی از مردم دعا و خواسته‌هایشان تنها امور دنیوی است. این‌ها به علت سطحی‌نگریشان از آخرت بهره‌ای نخواهند داشت.
- 2- اگر کسی فقط هدف‌های پایان‌پذیر دنیوی را انتخاب کند در پایان ضرر و زیان آن را خواهد دید.
- 3- اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.

ترجمه آیات: و بعضی می‌گویند: پروردگارا! ما در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار. اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند؛ و خداوند سریع‌الحساب است.

پیام‌های آیات:

پیام اصلی: توجه به دنیا در کنار توجه به آخرت، موجب بهره و نصیب اخروی

- 1- اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شود.
- 2- کسی که زندگی دنیایی و آخرت را با هم بخواند به شرط آن که به دنبال نیکی و اعمال حسنه باشد، این خواستن دنیا و آخرت با هم منافاتی ندارد. (به ما در دنیا نیکی کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما)
- 3- سرعت در حسابرسی، یک امتیاز برای خداوند متعال در رساندن نیکی به بندگان خود می‌باشد. (خداوند سریع‌الحساب است).

مطابقت معنایی:

- 1- آیه به دیدگاه معتقدان به معاد اشاره می‌کند. (درس ۳)
- 2- خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می‌کنند و زیبا هم زندگی می‌کنند اما به آن دل نمی‌سپزند. (درس ۳)
- 3- کسی که خواستار نعمت و پاداش دنیا است بداند نعمت دنیا و آخرت نزد خداست: «فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»

ترجمه آیه: آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کنید؟

آیه ۶۰ سوره قصص

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: مقایسه نعمت‌های اخروی و دنیوی (پایدار و زودگذر)

- ۱- برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخ‌گوی استعداد‌های مادی و معنوی بیش‌تری در وجود ما هستند.
- ۲- هدف‌های پایان‌ناپذیر همان هدف‌های اخروی هستند.
- ۳- هدف‌های پایان‌پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند.

مطابقت معنایی:

خداوند در آیه «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ» نیز بر گذرا و کم‌ارزش بودن دنیا و امور آن و حقیقی و پایدار بودن آخرت تأکید می‌کند و باز هم اندیشیدن و تفکر را شرط می‌داند. (درس ۳)

آیات مرتبط با پیام	پیام
آیه ۱۸ سوره اسراء	■ برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها محدود و پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخ‌گوی برخی از استعداد‌های مادی ما هستند.
آیه ۱۸ سوره اسراء	■ اگر کسی این هدف‌ها (هدف‌های پایان‌پذیر) را به‌عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد.
آیه ۱۸ سوره اسراء آیه ۲۰۰ سوره بقره	■ اگر کسی فقط این هدف‌ها (هدف‌های پایان‌پذیر) را انتخاب کند در آخرت هیچ بهره‌ای ندارد و سرانجامش دوزخ است.
آیه ۱۹ سوره اسراء آیه ۶۰ سوره قصص	■ برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخ‌گوی استعداد‌های مادی و معنوی بیش‌تری در وجود ما هستند.
آیه ۱۹ سوره اسراء	■ اگر کسی این هدف‌ها (هدف‌های پایان‌ناپذیر) را به‌عنوان هدف اصلی برگزیند و تلاش کند و مؤمن باشد به هدف خود خواهد رسید.
آیه ۱۹ سوره اسراء آیه ۶۰ سوره قصص	■ هدف‌های پایان‌ناپذیر، همان هدف‌های اخروی هستند.
آیه ۱۸ سوره اسراء آیه ۶۰ سوره قصص	■ هدف‌های پایان‌پذیر، همان هدف‌های دنیوی هستند.
آیه ۲۰۱ و ۲۰۲ سوره بقره	■ اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شوند.
آیه ۱۸ سوره اسراء آیه ۲۰۰ سوره بقره	■ اگر هدف‌های دنیوی، اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.
نتیجه: برنامه‌ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف دنیوی باشد و به‌گونه‌ای تنظیم شود که اهداف اخروی اصل قرار گیرند و هدف‌های دنیوی فرعی و تابع آن‌ها باشند.	

هدف‌های اصلی و فرعی

همان‌طور که با تدبّر در آیات دیدید، این‌جا سخن از هدف‌های اصلی و فرعی است که: هر دوی این اهداف خوب می‌باشند و برای زندگی ما ضروری هستند. مهم این است که:

- ۱- هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم.
- ۲- آن‌قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع رسیدن ما به اهداف اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات باز دارند. باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا:
 - ۱- مرتکب گناه نشویم
 - ۲- و آن‌قدر سرگرم آن‌ها نباشیم که از زیبایی‌های پایدار باز بمانیم.

حتماً این مصرع از شعر زیبای مولوی را شنیده‌ای که می‌گوید:

چون که صد آمد نود هم پیش ماست

این مصرع را به صورت یک ضرب‌المثل در جایی که یک چیز، جامع و در بردارنده چیزهای دیگر است، استفاده می‌کنند. برخی هدف‌های زندگی، نیز این گونه‌اند؛ یعنی در بردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند و رسیدن به آن‌ها برابر با دستیابی به سایر اهداف نیز هست. به میزانی که این گونه هدف‌ها برتر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیش‌تری را در درون خود جای می‌دهند. معمولاً آدم‌های زیرک و هوشمند هدف‌های خود را (پگونه انتساب می‌کنند؟) به گونه‌ای انتخاب می‌کنند که به قول معروف «با یک تیر چند نشان بزنند». (یعنی هدف برتر و جامع‌تری را انتساب می‌کنند که هدف‌های دیگر را در برگیرد.)

پرسش

به نظر شما در میان هدف‌های اصلی، برترین و کامل‌ترین هدف کدام است؟ هدفی که رسیدن به آن مساوی رسیدن به هدف‌های دیگر نیز باشد؟
پاسخ: با توجه به دو ویژگی «متنوع بودن استعداد‌های انسان» و «بی‌نهایت طلبی او»، اگر هدفی را که انتخاب می‌کنیم، بهتر بتواند پاسخگوی این دو ویژگی باشد، آن هدف، کامل‌تر است.

ویژگی‌های هدف برتر:

بنابراین برترین هدف اصلی ما آن هدفی است که:

۱- همه استعداد‌های متنوع ما را در برگیرد.

۲- در جایی متوقف نشود.

۳- نهال وجود ما را به درختی پرپار و زیبا تبدیل کند به طوری که سراسر وجود ما را شادابی، بالندگی، شور و نشاط فرا گیرد.

نمونه‌ای برای انتخاب هدف درست:

امیرالمؤمنان علی (ع) را ببینید! ایشان رشد و تکامل خود را زیر نظر و با تربیت پیامبر اکرم (ص) آغاز کرد و جلوه‌گاه همه کمالات و زیبایی‌ها شد. وقتی به شخصیت ایشان می‌نگرید، می‌بینید که ایشان در میدان علم و دانش، رشادت و جنگاوری، سخنوری و خطابه، مهربانی و دوستی، پهلوانی و جوانمردی، نیایش و عبادت، حقی‌طلبی و عدالت، پس از رسول خدا (ص) بی‌نظیر است. راستی ایشان چه چیزی را مقصود و هدف خود قرار داده که به همه این زیبایی‌ها دست یافته است؟

نتیجه‌گیری:

هرکس اندکی تأمل کند، می‌بیند که در ذات خود در جست‌وجوی سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و تا به آن منبع و مبدأ نرسد، آرامش نیافته و از پای نخواهد نشست. این سرچشمه، همان خداوند است که خالق همه کمالات و زیبایی‌هاست؛ او که خود نامحدود است و کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد. هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود.

پس مقصود و هدف نهایی ما خداوند است. به راستی جز او چه کسی و چه چیزی می‌تواند برترین و اصلی‌ترین هدف ما باشد؟ چه کسی جز او می‌تواند روح پایان‌ناپذیر انسان را سیراب کند و زمینه شکوفا شدن استعداد‌های متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم آورد؟ اگر روح انسان بی‌نهایت‌طلب است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد، شایسته است که تنها تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ مقصد نهایی او باشد.

تقرب به خداوند چگونه است؟

نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست. چه بسا دو نفر در یک مکان در کنار هم باشند ولی هیچ نزدیکی به هم احساس نکنند. نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است. همان‌طور که دوری از او هم بدترین نوع دوری است. خدا سرچشمه زیبایی‌ها و خوبی‌هاست و انسان‌ها به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کنند به خدا نزدیک‌تر می‌شوند.

انتخاب هدف زندگی توسط افراد زیرک:

افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود:

① هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند

② و هم از آنجایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند.

(من کان یرید ثواب الدنيا فعند الله ثواب الدنيا والآخرة)

آیه ۱۳۴ سوره نساء

ترجمه آیه: هرکس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: خداوند، برترین و جامع‌ترین هدف.

گزینش «تقرب و نزدیکی به خداوند» به عنوان هدف زندگی، یعنی با یک تیر چند نشان زدن؛ به عبارت دیگر کسی که قرب الهی را هدف اصلی زندگی‌اش قرار می‌دهد هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کند (ثواب الدنیا) و هم از آن جایی که تمام کارهایش برای رضای خداست، آخرت خویش را نیز آباد می‌کند. (والآخرة)

مطابقت معنایی:

اشعار «ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟ / خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟...»، از آن جایی که با طرح پرسش بر این نکته تأکید دارد که خداوند برترین هدف زندگی انسان است، با آیه ارتباط مفهومی دارد.

البته این هدف (هدف اصلی و برترین هدف که رسیدن به قرب الهی است)، به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست، (په پذیری می‌طلبید؟) همت بزرگ و اراده محکم می‌طلبد.

همان‌طور که دست‌یابی به گوهرهای گرانبه‌تر دریاها، پشتکاری شگرف می‌خواهد.

ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟
ای باغ تویی خوش‌تر یا گلشن و گل در تو؟
ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟
خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟
یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟
یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟

پیام شعر: انتخاب خداوند که پدیدآورنده و خالق همه چیز است به عنوان هدف اصلی زندگی، بهترین و برترین انتخاب است.

(دیوان شمس - مولوی)

تذکیر

به نظر شما برنامه زندگی روزانه من و شما چگونه باید باشد تا براساس آیه زبر، تمامی اعمال و زندگی ما برای خدا باشد؟ براساس آیه، تمامی زندگی انسان می‌تواند رنگ و بوی خدایی بگیرد اگر انسان در همه فعالیت‌های خود رضایت خدا را مدنظر قرار دهد و ببیند چه کاری او را به خدا نزدیک‌تر می‌کند؛ یعنی انسان در انتخاب رشته، دوست، همسر، شغل و ... رضای خدا را در نظر بگیرد.

(قل ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین)

آیه ۱۶۲ سوره انعام

ترجمه آیه: بگو نمازم، تمامی اعمالم و زندگی و مرگ من برای خداست که پروردگار جهانیان است.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: کامل‌ترین تعبیر برای زندگی به خاطر خداوند

۱- رسول گرامی اسلام مأمور می‌شود بگوید من نه تنها از نظر عقیده توحیدی یکتا پرستم، بلکه در مقام عمل نیز موحدم، یعنی هر کار نیکی که می‌کنم، فقط برای رضای او انجام می‌دهم. نماز و عبادات و مرگ و زندگی‌ام در اطاعت مطلق اوست و هرچه دارم در راه او فدا می‌کنم، تمام هستی و عشق و حب و بغض من به قصد اوست. «محیای و مماتی» یعنی من زنده می‌مانم تا برای خدا کار کنم و مرگ من هم برای خداست.

۲- برنامه زندگی روزانه همه‌مان باید به گونه‌ای باشد که هم کارها مطابق با همان صورت که خداوند دستور داده است انجام گیرد و هم نیت خود را خالص کرده و عمل را فقط به خاطر خدا انجام دهیم.

نکته

بارزترین هدف انسان، انتخاب خداوند و تقرب به او به عنوان غایت و مقصد زندگی است.

تنها خداست که می‌تواند روح پایان‌ناپذیر انسان را سیراب کند.

اندیشه و تحقیق

۱- شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟

«صد» در این شعر اشاره به مفهوم کامل بودن و جامعیت دارد و در اینجا می‌تواند اشاره داشته باشد به هدف‌های جامعی که دربرگیرنده همه اهداف جزئی‌تر نیز هستند. «نود» نیز همان اهداف کوچک‌تر و فرعی هستند. همان‌طور که عدد صد دربرگیرنده تمام اعداد کوچک‌تر از خود است، هدفی نیز وجود دارد که انسان با انتخاب آن به عنوان هدف اصلی زندگی، می‌تواند به سایر اهداف نیز دست یابد و آن هدف، قرب به خداست.

۲- دلیل بیاورید:

الف) زیرک‌ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند.

۲- الف) زیرکی افراد مؤمن به این دلیل است که با انتخاب خدا و قرب به او به عنوان هدف اصلی زندگی، هم دنیا را به دست می‌آورند و هم آخرت، چرا که در آیه ۱۳۴ سوره نساء به این مطلب اشاره شد که هرکس که پاداش و نعمت دنیا و آخرت را می‌خواهد باید به خدا روی بیاورد، زیرا پاداش دنیا و آخرت نزد خداست. برخلاف افراد بی‌ایمان، که اگرچه خود را زیرک می‌دانند اما با فراموشی آخرت و چسبیدن به دنیا از نعمات عظیم آخرت بی‌بهره‌اند.

ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خسران می‌شود.

۲- ب) خسارت چنین فردی این است که اولاً با انتخاب چنین هدفی، سایر استعدادهای خود را محروم نگه می‌دارد و رشد تک‌بعدی دارد و ثانیاً تنها می‌تواند به برخی نعمت‌های دنیوی برسد اما در آخرت هیچ توشه و بهره‌ای ندارد.

۳- شخصی می‌گوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود» با او موافقید یا خیر؟ چرا؟

این سخن اشتباه است. انتخاب خدا و نیل او به عنوان هدف زندگی به معنای بی‌توجهی به دنیا نیست بلکه فقط به این معناست که جای هدف اصلی و فرعی عوض نشوند و انسان همه فکر و ذکر خود را معطوف به دنیا نکند و از خدا و معنویات غافل نشود. کسی که خدا را هدف زندگی خود قرار می‌دهد، به کسب و کار و تجارت و سایر فعالیت‌های دنیوی نیز مشغول است اما زندگی را در پول و مادیات خلاصه نمی‌کند بلکه در همین تجارت و کسب و کار نیز خدا را در نظر می‌گیرد. ثروت‌اندوزی حرام ندارد و از همین ثروت نیز با انفاق و صدقه و ... برای کسب رضایت خدا استفاده می‌کند.

۴- حکایت زیر را بخوانید و با توجه به آن به سوال پاسخ دهید.

«مسافری در سفر خود به یک دو راهی رسید. از پیرمردی که در آنجا نشسته بود پرسید: من از کدام یک از این دو راه باید بروم؟ پیرمرد گفت: وقتی نمی‌دانی به کجا می‌خواهی بروی، تفاوتی نمی‌کند که کدام راه را انتخاب کنی!» این حکایت می‌خواهد توجه انسان را به اهمیت یافتن هدف زندگی معطوف کند، اینکه انسان بدانند برای چه خلق شده و بایستی به سوی کدام مقصد حرکت کند. از این رو حکایت با ورودی درس و بحث هدفمندی مرتبط است.

به نظر شما این حکایت، با کدام یک از بخش‌های درس در ارتباط است؟ چرا؟

توجه به هدف اصلی زندگی - زیرا در حکایت، بیان می‌کند که اگر هدف اصلی زندگی مورد توجه قرار نگیرد فرد دچار سردرگمی خواهد شد و نمی‌داند مسیر اصلی کدام است.

سؤالهای تشریحی
شامل ۷۰ سؤال

پیمانه ۹
۵+۱۰
سؤال

پیمانه ۷
۵+۱۰
سؤال

پیمانه ۵
۱۰
سؤال

پیمانه ۴
۵
سؤال

پیمانه ۳
۱۰
سؤال

پیمانه ۲
۵+۱۰
سؤال

پیمانه‌های ۱ تا ۹

آیات قرآن و احادیث

۱. در آیه شریفه «و ما خلقنا السموات و الارض ... الا بالحق» حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای است.
(کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۲. با توجه به آیه «من کان یرید ثواب الدنیا فعند الله ثواب الدنیا و الاخرة» انسان‌های مؤمن چگونه با یک تیر دو نشان می‌زنند؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۱)

۳. آیه شریفه «و ما خلقنا السَّمَاوَاتِ و الارض و ما بینهما لَاعِبِینَ ما خلقناهما اِلَّا بِالْحَقِّ» دلالت بر چه موضوعی دارد؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۴. با توجه به آیه شریفه ۱۸ سوره اسراء: «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم می‌دهیم، ...» آیا کسی که هدف‌های دنیوی را اصل قرار دهد به تمام آن‌ها خواهد رسید؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۱۷ و ۱۸)
۵. با توجه به آیه کریمه «و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مؤمن باشد، پاداش داده خواهد شد.» در چه صورتی انسان می‌تواند به اهداف اخروی برسد؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۱۷ و ۱۸)
۶. با تدبر در آیه شریفه «بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن ولی در آخرت بهره‌ای ندارند.» به این نکته می‌توان دست یافت که اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند،
(کتاب درسی، صفحه‌های ۱۷ و ۱۸)
۷. با توجه به آیه شریفه «آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است، آیا اندیشه نمی‌کنید؟»، هدف‌های پایان‌ناپذیر همان هدف‌های هستند و هدف‌های پایان‌پذیر، اهداف هستند.
(کتاب درسی، صفحه‌های ۱۷ و ۱۸)
۸. در آیه شریفه «و ما خلقنا السَّمَاوَاتِ و الارض و ما بینهما لَاعِبِینَ ما خلقناهما اِلَّا بِالْحَقِّ»:
(الف) کدام دو عبارت در تقابل معنایی قرار دارند؟
(ب) پیام آیه را بنویسید.
۹. با تأمل در آیه کریمه «و بعضی می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نکه دار» به چه نکته‌ای دست می‌یابیم؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۱۷ و ۱۸)
۱۰. آیه «قل انِّ صَلَاتِی و نُسُکِی و مَحِیَّای و مَمَاتِی لَیْلَهُ رَبِّ الْعَالَمِینَ»، چه مفهومی را بیان می‌کند؟ (کتاب درسی، صفحه ۲۲)
۱۱. امام علی (ع) می‌فرماید: «ای مردم، هیچ‌کس بی‌هوده آفریده نشد، تا خود را سرگرم کارهای کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای بپردازد.»
(کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۱۲. با توجه به آیه ۱۹ سوره اسراء، کسب پاداش الهی، مشروط به چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۱۳. خداوند در آیه ۱۸ سوره اسراء: «آن کس تنها زندگی دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم به هر کس اراده کنیم، می‌دهیم ...» عاقبت دنیاطلبی را چگونه بیان می‌کند؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۱۴. خداوند در آیه ۶۰ سوره قصص، در مقابل نعمت‌های دنیایی که آن‌ها را کالای زندگی دنیا و آرایش آن می‌داند، نعمت‌های اخروی را چگونه معرفی می‌کند؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۱۵. با توجه به آیات سوره بقره، سرنوشت کسانی که می‌گویند: «بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن» و کسانی که از خداوند نیکی در دنیا و در آخرت را می‌خواهند، به ترتیب چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۷)
- درستی یا نادرستی گزاره‌ها (ص/غ)
۱۶. ۱. نهال کوچک خرما به طور غریزی در مسیر رسیدن به نخلی تنومند پیش می‌رود.
(کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۱۷. ۲. در مقابل اینکه انسان مجموعه فراوانی از استعداد‌های مادی و معنوی است باید گفت که سایر موجودات وقتی به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند متوقف می‌شوند.
(کتاب درسی، صفحه ۱۶)
۱۸. ۳. انسان بی‌نهایت‌طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف‌های پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده است.
(کتاب درسی، صفحه ۱۶)

۱۹. ۴. هر کس با بینش و رفتار خود به سراغ هدفی خاص می‌رود. (کتاب درسی، صفحه ۱۶)
۲۰. ۵. با توجه به تفاوت نژاد و زبان انسان‌ها، برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل بستن به آن‌ها نیازمند معیار و ملاک هستیم. (کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۲۱. ۶. خداوند در قرآن کریم، معیار انتخاب هدف را مشخص فرموده است. (کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۲۲. ۷. به میزانی که اهداف برتر و جامع باشند، هدف‌های بیش‌تری را در درون خود جای می‌دهند. (کتاب درسی، صفحه ۲۰)
۲۳. ۸. نزدیکی و تقرب به خداوند هم نزدیکی مکانی و ظاهری و هم نزدیکی حقیقی است. (کتاب درسی، صفحه ۲۱)
۲۴. ۹. هدف‌های فرعی که پایان‌پذیرند، برای زندگی ما ضروری نیستند. (کتاب درسی، صفحه ۱۸)
۲۵. ۱۰. آرام و قرار انسان در گروهی رسیدن به سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست. (کتاب درسی، صفحه ۲۱)

اصطلاحات زیر را تعریف کنید

۲۶. ۱. حق بودن آفرینش: (کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۲۷. ۲. خدای حکیم: (کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۲۸. ۳. هدف‌های پایان‌پذیر: (کتاب درسی، صفحه ۱۸)
۲۹. ۴. هدف‌های پایان‌ناپذیر: (کتاب درسی، صفحه ۱۸)
۳۰. ۵. هدف جامع و برتر: (کتاب درسی، صفحه ۲۰)

تشخیص پاسخ صحیح

۳۱. ۱. در فرایند انتخاب هدف، کدام آیه شریفه مصداق «یک تیر و چند نشان» است؟ (کتاب درسی، صفحه‌های ۲۰ و ۲۱)
- (۱) «قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»
 (۲) «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»
 (۳) «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِأَعْبِينَ»
۳۲. ۲. نکته حائز اهمیت در انتخاب اهداف زندگی کدام است؟ (کتاب درسی، صفحه ۱۸)
- (۱) دل نبستن به اهداف فرعی و توجه تام به اهداف اصلی
 (۲) «ضروری» انگاشتن اهداف فرعی و اصلی و عدم دلبستگی فراوان به اهداف فرعی
 (۳) معطوف داشتن توجه فراوان به اهداف اصلی و تلاش در جهت بازماندن از اهداف فرعی
۳۳. ۳. اولین تفاوت انسان با سایر موجودات در چگونگی انتخاب هدف را می‌توان در این سخن یافت که انسان (کتاب درسی، صفحه ۱۵)
- (۱) به دنبال خواسته‌های طبیعی است و به سوی هدف خلقت در حرکت است.
 (۲) خود باید هدف خلقتش را بشناسد و آن را انتخاب کند.
 (۳) به دنبال خواسته‌های غریزی است و به سوی هدف خلقت در حرکت است.
۳۴. ۴. ملاک و معیاری که بتوانیم به وسیله آن، هدف‌های زندگی را به درستی برگزینیم، باید واجد کدام ویژگی باشد؟ (کتاب درسی، صفحه ۱۷)
- (۱) اعطا کننده توانایی مشخص کردن هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت طلب و استعداد‌های متنوع انسان
 (۲) اصلاح‌گر نوع بینش، نگرش و اندیشه‌های خاص انسان‌ها نسبت به جهان پیرامون خود
 (۳) تسهیل کننده حرکت اختیاری انسان به سوی هدف، پس از کسب معرفت و انتخاب آن

۳۵. ۵. از توجه به عبارت قرآنی «بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن، ولی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارند.» کدام پیام مفهوم می‌گردد؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۱۷ و ۱۸)

- ۱) اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.
- ۲) برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخ‌گوی استعداد‌های معنوی ما هستند.
- ۳) اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شود.

۳۶. ۶. فراوان بودن استعداد‌های مادی و معنوی در انسان برخلاف حیوانات و گیاهان چه نتیجه‌ای ایجاد کرده است؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۶)

- ۱) حرکت حیرت‌انگیزی که او را به سمت کشف اسرار جهان هستی راهنمایی نماید.
- ۲) پیگیری هدف‌هایی که به واسطه آن‌ها بتواند توانمندی‌های خویش را به اوج برساند.
- ۳) انتخاب دائمی هدف‌هایی که پایان‌ناپذیر باشند و او را در سرحد رشد و کمال متوقف سازند.

۳۷. ۷. مفهوم آیه شریفه «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِأَعْبِينَ...» با کدام عبارت، مشابه است؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۱۴ و ۱۵)

- ۱) حق تعالی انسان را ارزش بسیار داده و او را در آسمان و زمین قدرت برتری و استفاده داده است.
- ۲) میان هدف انسان و موجودات تفاوت‌های بسیاری وجود دارد که به ویژگی‌های خاص انسان باز می‌گردد.
- ۳) در عالم یک چیز فراموش کردنی نیست و اگر همه را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست.

۳۸. ۸. بیت زیر، در پی بیان کدام مفهوم است؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۱)

«ای باغ تویی خوش‌تر، یا گلشن و گل در تو یا آن‌که بر آرد گل، صد نرگس تر سازد؟»

- ۱) هدف‌های بزرگ به همان میزان که ضامن خوشبختی ماست، همت بزرگ و اراده محکم می‌طلبند.
- ۲) انسان‌های هوشمند با بهره‌گیری از عقل خود، هدفی را انتخاب می‌کنند که کامل‌تر باشد.
- ۳) نزدیکی و تقرب به خداوند، از جنس مکان و ظاهری نیست، بلکه یک تقرب حقیقی است.

۳۹. ۹. از آیه شریفه «بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا در دنیا به ما نیکی عطا کن، ولی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارد.» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۱۷ و ۱۸)

۱) هدف اصلی، رشد و تعالی زندگی دنیوی انسان مسلمان است و باید تلاش کند با بندگی و راز و نیاز با خداوند متعال خود را برای تقرب الهی آماده کند.

- ۲) اگر انسان می‌خواهد تلاشش ثمربخش باشد، باید به فکر دنیا و آخرت با هم باشد و هر دو را در کنار هم با یکدیگر از خداوند بخواهد.
- ۳) دنیا و آخرت هر دو مطلوب‌اند و باید به هر دو توجه داشت، البته دنیا مقدمه و کالایی اندک است و آخرت هدف نهایی و جاویدان است.

۴۰. ۱۰. ثمره توجه به آیه شریفه «وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الْآخِرَةِ» کدام است؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۱)

- ۱) تعیین سرنوشت ابدی در آخرت براساس اعمال نیکو در دنیا
- ۲) عهد و پیمان با خدا برای رسیدن به پاداش جاودان دنیوی و اخروی
- ۳) زندگی لذت‌بخش و مطمئن در دنیا و رستگاری ابدی در آخرت

۴۱. ۱. این سخن مولوی که «در عالم یک چیز است که آن فراموش کردنی نیست ... و اگر آن را فراموش کنی، هیچ نکرده باشی»، بیانگر چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۴)
۴۲. ۲. چرا در پس خلقت تمام موجودات این جهان هدفی وجود دارد؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۴۳. ۳. گام نهادن انسان در دنیای فانی فرصتی برای چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۴۴. ۴. ضرب‌المثل «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» برای چه منظوری به کار می‌رود؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۰)
۴۵. ۵. هدف کامل‌تر و برتر، پاسخگویی بهتری به کدام ویژگی‌های انسان دارد؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۶)
۴۶. ۶. هر یک از گیاهان و جانوران چگونه به سوی هدف خود حرکت می‌کنند؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۴۷. ۷. چرا انسان به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن، استعدادهای گوناگون خویش را به کمال برساند؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۶)
۴۸. ۸. برای انتخاب صحیح هدف‌ها با نگاهی درست، به چه چیزی نیازمندیم؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۴۹. ۹. امیرالمؤمنین علی (ع) چگونه جلوه‌گاه همه کمالات و زیبایی‌ها شد؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۰)
۵۰. ۱۰. در چه صورت انسان به آرامش خواهد رسید؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۱)
۵۱. ۱. چرا برای انتخاب صحیح هدف‌ها نیازمند معیار و ملاک هستیم؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۵۲. ۲. کدام گرایش در انسان سبب تفاوت او با سایر موجودات در چگونگی رسیدن به اهدافش شده است؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۶)
۵۳. ۳. منشأ تفاوت هدف انسان با سایر حیوانات چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۵۴. ۴. منشأ اختلاف هدف انسان‌ها چیست؟ (چه چیز سبب می‌شود که هر انسانی به سراغ هدفی برود و آن را انتخاب کند؟)
(کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۵۵. ۵. انتخاب هدف برتر که ضامن خوشبختی انسان است، چه چیزی را می‌طلبد؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۲۰ و ۲۱)

۵۶. ۱. چه تفاوتی میان هدف انسان و موجوداتی مانند حیوانات و گیاهان است؟ (ذکر سه مورد)
(کتاب درسی، صفحه‌های ۱۵ و ۱۶)
۵۷. ۲. رعایت چه شرایطی در مورد اهداف فرعی مهم است؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۸)
۵۸. ۳. چرا حضرت علی (ع) معمولاً سخن خود را با عباراتی در مورد هدفمندی خلقت بیان می‌فرمود؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۵)
۵۹. ۴. راهکار خداوند رحیم و مهربان برای معیارهای انتخاب هدف چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۶۰. ۵. آیا تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا، بد و نادرست است؟ (توضیح دهید).
(کتاب درسی، صفحه ۱۸)
۶۱. ۶. شعر زیبای «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با هدف زندگی دارد؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۰)
۶۲. ۷. با توجه به ویژگی‌های انسان چه هدفی می‌تواند کامل‌تر باشد؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۰)
۶۳. ۸. برترین هدف اصلی دارای چه ویژگی‌هایی است؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۰)
۶۴. ۹. چرا شایسته است که تنها تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ مقصد نهایی انسان باشد؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۱)
۶۵. ۱۰. چرا زیرک‌ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۱)
۶۶. ۱. مفهوم «یک تیر و چند نشان زدن»، در انتخاب هدف، مربوط به چه کسانی است و چگونه است؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۱)
۶۷. ۲. علت انتخاب هدف‌های مختلف در بین انسان‌ها چیست؟ با مثال توضیح دهید.
(کتاب درسی، صفحه ۱۶)
۶۸. ۳. کارکرد معیار در انتخاب صحیح هدف‌ها چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۱۷)
۶۹. ۴. هر کسی با اندکی تأمل در ذات خود به چه نکته‌ای می‌تواند دست یابد؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۱)
۷۰. ۵. نزدیکی و تقرب به خداوند چگونه است؟
(کتاب درسی، صفحه ۲۱)